

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.147:811.111'276.6:005.336.3

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15301722>

**Інноваційні технології навчання
активної професійної лексики англійської мови
майбутніх менеджерів готельно-ресторанного бізнесу**

Добровольська Оксана Ярославівна

доктор філологічних наук, професор, кафедра культури і соціально-гуманітарних дисциплін, Закарпатська академія мистецтв, м. Ужгород, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-7412-2244>

Опачко Магдаліна Василівна

доктор педагогічних наук, професор, кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,

м. Ужгород, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-0494-6883>

Гуштан Тетяна Вікторівна

доктор економічних наук, завідувача кафедрою менеджменту, підприємництва і торгівлі Ужгородського торговельно-економічного інституту Державного

торговельно-економічного університету, м. Ужгород, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-0299-0437>

Прийнято: 16.04.2025 | Опубліковано: 26.04.2025

Анотація. Дослідження інноваційних технологій навчання активної професійної лексики у галузі гостинності відповідає сучасним викликам підготовки висококваліфікованих фахівців сфери готельно-ресторанного бізнесу і дозволяє активізувати засвоєння фахової лексики шляхом створення умов, наближених до реального професійного середовища, що сприяє формуванню готовності студентів до професійної діяльності в умовах міжнародної конкуренції та культурного різноманіття. **Мета дослідження** – схарактеризувати методiku навчання активної професійної лексики англійської мови у студентів спеціальності «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу» з використанням сучасних технологій та проаналізувати результати її апробації у контексті формування внутрішньої мотивації та мовленнєвої активності. **Методи дослідження.** Застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: аналіз, синтез, узагальнення психолого-педагогічної та методичної літератури, моделювання навчального процесу, а також спостереження, тестування й аналіз результатів навчальних досягнень. Здійснено апробацію методики навчання активної професійної лексики: її впровадження в освітній процес та спостереження за формуванням навичок використання активної лексики в усному та письмовому професійному мовленні. Зміст апробації включав використання інтерактивних завдань, ситуативного моделювання, рольових ігор, роботи з автентичними матеріалами та мультимедійними ресурсами. **Результати.** Схарактеризовано методiku навчання активної професійної лексики англійської мови з використанням сучасних освітніх технологій. Запропоновано методичний підхід, що інтегрує цифрові інструменти, ситуативне моделювання, автентичні матеріали та елементи ігрового навчання з метою формування іноземної комунікативної компетентності. Створено структуру методики, адаптовану до потреб професійної підготовки. Проаналізовано результати її апробації. **Висновки.** Результати

апробації засвідчили зростання позитивної динаміки мовленнєвої активності та внутрішньої мотивації студентів до вивчення фахової англійської мови, зацікавленості студентів у професійному володінні англійською мовою, що підтверджує ефективність розробленої методики. **Перспективи.** Подальші дослідження передбачають проведення повноцінного педагогічного експерименту з метою кількісної оцінки її впливу на рівень сформованості лексичної компетентності та стійкості внутрішньої мотивації студентів до вивчення професійної англійської мови.

Ключові слова: інноваційні технології навчання, професійна лексика, англійська мова, активна лексика, готельно-ресторанний бізнес

Innovative Technologies for Teaching Active Professional English Vocabulary to Future Managers of the Hotel and Restaurant Business

Dobrovolska Oksana Yaroslavivna

Doctor of Philological Sciences, Professor, Department of Culture and Social and Humanitarian Disciplines, Transcarpathian Academy of Arts,
Uzhhorod, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0001-7412-2244>

Opachko Magdalyna Vasylyvna

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of General Pedagogy and Higher School Pedagogy, State Higher Educational Institution "Uzhgorod National University", Uzhgorod, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-0494-6883>

Hushtan Tetyana Viktorivna

Doctor of Economics, Head of the Department of Management, Entrepreneurship and Trade, Uzhhorod Trade and Economic Institute, State Trade and Economic University, Uzhhorod, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-0299-0437>

Abstract. *Research into innovative technologies for teaching active professional vocabulary in the hospitality industry meets the modern challenges of training highly qualified specialists in the hotel and restaurant business and allows for the intensification of the acquisition of professional vocabulary by creating conditions close to the real professional environment, which contributes to the formation of students' readiness for professional activity in conditions of international competition and cultural diversity. **Objective** is to characterize the methodology for teaching active professional vocabulary of the English language to students of the specialty "Hotel and Restaurant Business Management" using modern technologies and to analyse the results of its testing in the context of the formation of internal motivation and speech activity. **Research methods.** A complex of general scientific and special methods was applied: analysis, synthesis, generalization of psychological, pedagogical and methodological literature, modelling of the educational process, as well as observation, testing and analysis of the results of educational achievements. The methodology for teaching active professional vocabulary was tested: its implementation in the educational process and observation of the formation of skills in using active vocabulary in oral and written professional speech. The content of the test included the use of interactive tasks, situational modelling, role-playing games, work with authentic materials and multimedia resources. **Results.** The methodology for teaching active professional English vocabulary using modern educational technologies was characterized. A methodological approach was proposed that integrates digital tools, situational*

*modelling, authentic materials and elements of game learning in order to form foreign language communicative competence. A structure of the methodology was created, adapted to the needs of professional training. The results of its testing were analysed. **Conclusions.** The results of the test showed an increase in the positive dynamics of speech activity and internal motivation of students to study professional English, and students' interest in professional English proficiency, which confirms the effectiveness of the developed methodology. **Prospects.** Further research involves conducting a full-fledged pedagogical experiment to quantitatively assess its impact on the level of lexical competence formation and the stability of students' internal motivation to learn professional English.*

Keywords: *innovative teaching technologies, professional vocabulary, English language, active vocabulary, hotel and restaurant business, future managers, teaching methodology, foreign language communication.*

Постановка проблеми дослідження. У сучасних умовах глобалізації та динамічного розвитку індустрії гостинності особливе значення набуває якісна підготовка фахівців у сфері готельно-ресторанного бізнесу.

Застосування новітніх технологій навчання іноземної мови за професійним спрямуванням дозволяє не лише активізувати засвоєння фахової лексики, а й створити умови, наближені до реального професійного середовища, де іноземна мова, зокрема англійська, використовується як основний засіб комунікації. Це, у свою чергу, сприяє формуванню готовності студентів до професійної діяльності в умовах міжнародної конкуренції та культурного різноманіття.

Таким чином, дослідження інноваційних технологій навчання активної професійної лексики є на часі та відповідає сучасним викликам підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері готельно-ресторанного менеджменту.

Питання технології навчання активної лексики на заняттях з англійської мови за професійним спрямуванням ще не набуло достатнього вивчення в сучасній методиці викладання англійської мови, зокрема в навчанні майбутніх менеджерів готельно-ресторанного бізнесу. Традиційні методи навчання нерідко не відповідають вимогам часу та не забезпечують належного рівня мовленнєвої активності студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців не існує однастайності у класифікації сучасних технологій, активних та інтерактивних методів навчання, але на необхідності їхнього використання у навчальному процесі наполягає більшість провідних вітчизняних та іноземних дослідників. Поняття «технологія навчання» визначається як системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти [1], як шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах предмета, теми, питання [14], як система, яка оптимально використовує сучасні методи, мето-дики, прийоми, форми та засоби навчання з метою забезпечення результату [7]. Технологія навчання включає сукупність форм, методів, прийомів, методик, засобів, що дозволяють гарантовано досягти запланованого результату [13].

На сьогодні термін «інновація» має понад 50 різних визначень. Інноваційний підхід до навчання є орієнтованим на динамічні зміни в навколишньому середовищі та базується на оригінальних методиках розвитку різних форм мислення, творчих здібностей і високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [6].

Інноваційні технології викладання іноземних мов охоплюють інтерактивні методи, які сприяють розвитку діалогу, полілогу, навичок самооцінювання та зацікавленості у навчанні, а також використання комп'ютерних і мультимедійних засобів для контролю знань і доступу до навчальних матеріалів

[2]. Інтерактивне навчання моделює життєві ситуації, залучає рольові ігри та активну взаємодію студентів, що сприяє вирішенню дидактичних завдань у груповій формі [2; 9].

Цифрові технології у викладанні іноземних мов сприяють розвитку міжкультурної компетентності, організації спільних проєктів, а також реалізації підходу на основі завдань — навчання стає гнучким і доступним за наявності відповідних ресурсів [Жила]. У контексті змішаного навчання електронні ресурси ефективно поєднуються з традиційними методами, створюючи цілісну систему завдань [12].

Штучний інтелект та ІКТ розглядаються як інструменти для індивідуалізації навчання, підвищення ефективності викладання й формування інформаційної культури особистості [6; 10]. ІКТ також сприяють автономії студентів, формуванню мотивації, розвитку творчості й адаптації навчального процесу до потреб кожного [3].

У фокусі уваги науковців також мотивація як ключовий чинник успішного навчання: вона охоплює як загальну комунікативну мотивацію, так і ситуативну, яка залежить від умов навчального середовища [5]. Професійна мотивація майбутніх фахівців, зокрема у сфері готельно-ресторанного бізнесу, є визначальним фактором у вивченні іноземних мов [9].

Технології навчання, за І.М. Дичківською, є складною, багаторівневою системою, яка включає різні підходи до структурування та впровадження методик залежно від конкретних освітніх цілей [2].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Теорія і практика навчання, скерованого на стимулювання комунікативної мотивації і розвиток іншомовної комунікативної компетентності шляхом формування навичок використання активної лексики в усному та письмовому професійному мовленні в галузі індустрії гостинності, ще не набуло достатнього вивчення в сучасній методиці викладання англійської мови.

Дослідження присвячене питанню поетапного поєднання традиційних та інноваційних технологій комунікативно вмотивованого навчання активної лексики на заняттях з англійської мови за професійним спрямуванням, зокрема в лінгвістичній підготовці майбутніх менеджерів готельно-ресторанного бізнесу з акцентом на їх загальну комунікативну мотивацію та на актуальну ситуативну мотивацію, що визначається умовами навчального середовища, як на визначний фактор успішності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). **Мета дослідження** – схарактеризувати методику навчання активної професійної лексики англійської мови у студентів спеціальності «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу» з використанням сучасних технологій та проаналізувати результати її апробації у контексті формування актуальної внутрішньої мотивації та мовленнєвої активності.

Об'єктом дослідження є процес навчання активної лексики англійської мови за професійним спрямуванням. **Предметом дослідження** є взаємозв'язок між використанням сучасних технологій у методиці навчання активної професійної лексики і розвитком внутрішньої мотивації та мовленнєвої активності студентів. **Матеріалом дослідження** є практичний досвід викладання англійської мови в Ужгородському торговельно-економічному інституті Державного торговельно-економічного університету.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, що забезпечили всебічне вивчення ефективності технологій навчання активної професійної лексики англійської мови. До теоретичних методів належали аналіз, синтез, узагальнення психолого-педагогічної та методичної літератури, а також моделювання навчального процесу. Серед емпіричних методів використовувалися спостереження, тестування, аналіз результатів навчальних досягнень. У межах дослідження здійснено апробацію методики навчання активної професійної

лексики, що передбачала її впровадження в освітній процес та спостереження за результатами засвоєння лексичного матеріалу студентами спеціальності «Менеджмент готельно-ресторанного бізнесу».

Апробація відбувалася на базі Ужгородського торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету, де методика була органічно інтегрована у зміст занять з англійської мови професійного спрямування. Зміст апробації включав використання інтерактивних завдань, ситуативного моделювання, рольових ігор, роботи з автентичними матеріалами та мультимедійними ресурсами. Особлива увага приділялася формуванню навичок використання активної лексики в усному та письмовому професійному мовленні.

Для оцінювання результатів апробації використовувалися емпіричні методи дослідження (якісні та кількісні): спостереження за мовленнєвою активністю студентів, аналіз їх письмових та усних відповідей, результати тестування та анкетування учасників. Позитивна динаміка у вживанні фахової лексики, підвищення інтересу до предмету та покращення комунікативних навичок підтвердили доцільність подальшого використання запропонованих підходів у практиці вищої школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні психологи та педагоги одноставно висловлюють думку, що результат будь-якої діяльності залежать від мотивації. Мотиваційна сфера навчального процесу має складну структуру. Соціальні мотиви, що визначаються потребами суспільства, становлять зовнішню мотивацію; внутрішня мотивація формується під впливом характеру самої діяльності (при опануванні іншомовної лексики активуються такі її види: комунікативна, лінгвопізнавальна, інструментальна у дистантному (відстроченому) та близькому (актуальному) різновидах.

Актуальний різновид комунікативної мотивації вважається основним при підготовці фахівців готельно-ресторанного бізнесу, які щорічно проходять

професійну практику. Саме тому найбільше зусиль педагога потрібно задіяти у стимулюванні при оволодінні іноземною мовою, адже вона має цілковито штучний характер, схожий до гри на сцені, і значно відстає від рідної як засіб спілкування. Отже, органічним компонентом ефективного навчання іноземній мові є неухильний розвиток фантазії студентів через залучення їх до гри в типових обставинах і втілення в типові образи.

Найбільш ефективними прийомами оволодіння іншомовним матеріалом у цьому випадку є так звані умовно природні ситуації на професійно зорієнтовану тематику: «Зустріч гостей у ресторані», «Оформлення замовлення», «В готелі», «Ділові переговори», «Бізнес-зустріч», «Обговорення меню», «У кондитерській», що входить у сферу інтересів студента і сприяє активізації фахової лексики, розвитку вмінь і навичок діалогічного і монологічного мовлення, отже, вивчення іноземної мови вдається легко [9].

На всіх етапах навчання існують різні способи стимулювання комунікативної мотивації у зв'язку з усіма видами мовленнєвої діяльності, при чому викладач застосовує велику майстерність вже на етапі породження комунікативної мотивації, ставлячи студентів до відома про зміст і завдання заняття, пов'язані з оволодінням мовленнєвими видами діяльності – аудіюванням, говорінням, читанням і письмом.

Виконання мовленнєвих завдань обов'язково передбачає оволодіння студентами відповідним лінгвістичним матеріалом, хоча це не визначається як основне завдання, якщо воно не співвідноситься безпосередньо з комунікативними потребами. Комунікативне завдання уроку має сподобатися студентам і бути скерованим на вирішення цікавих і проблемних задач, має варіюватися в залежності від рівня навчання, від вікових і психологічних особливостей студентів.

Першочергова справа викладача – зробити заняття цікавим і жвавим. шляхом посилення особистісної орієнтації (скерованість комунікативної

проблеми безпосередньо до самого студента, його сім'ї, її вулиці, міста, села, країни, його ролі в уявній комунікативній ситуації, розповіді викладача про себе і свої інтереси), обговорення на занятті подій актуальної дійсності, залучення пізнавального матеріалу соціально-політичного, наукового і культурологічного характеру (це посилить міжпредметні зв'язки і активує мотивацію студентів регулярно здобувати інформацію з англomовних джерел), а також ефективної організації заняття шляхом створення особливої емоційної атмосфери навколо кульмінації уроку – вирішення мовленнєвої задачі – й адекватного використання колективних форм роботи (спілкування в малих групах, де активуються взаємоконтроль та взаємодопомога, зокрема, у процесі підготовки завдань рольової гри).

Вивчення іноземної мови як засобу спілкування дає студенту можливість опанувати нові засоби сприйняття і вираження думок про предмети, явища, їх зв'язки і відносини, отже опанування усної та писемної форм спілкування становить практичну мету навчання. Вивчення іноземної мови сприяє формуванню мислення та світогляду студента, допомагає моральному вихованню, метою якого є виховання особистості, що відображено в тематиці усного мовлення та читання, а також в організації навчання.

Важлива роль у вихованні засобами іноземної мови належить змістовній стороні навчального матеріалу - текстам, вправам, наочним посібникам. Студент оволодіває новими засобом висловлювання думок, що має великий освітній потенціал і наділяє іноземну мову освітньою функцією. Для забезпечення реалізації розвиваючої мети навчання і для інтенсивного розвитку мислення слід забезпечувати викладання на високому проблемному рівні зі стимулюванням глибокої вмотивованості студентів.

Технологія навчання іноземній мові у вузі базується на сучасних досягненнях у галузі лінгвістики, психології та психолінгвістики, тобто на науковому підході до змісту навчання, що охоплює ретельно відібраний мовний

матеріал: фонетичний, лексичний, граматичний, відображений в одиницях мовлення (типових реченнях, мовленнєвих взірцях і структурах, у взірцях діалогічних висловлювань і різноманітних за видом, характером і тематикою текстах).

Психологічний зміст навчання охоплює лексичні і граматичні навички, а також навички вимови, які реалізуються у мовленнєвих уміннях, тобто в аудіюванні, говорінні, читанні і письмі. Окрім того, невід'ємною складовою змісту навчання іноземній мові є оволодіння діями й операціями, що становлять сутність мовленнєвого акту і забезпечують породження мовленнєвого висловлювання.

Роль лексики для оволодіння іноземною мовою є визначальною, адже саме лексика передає безпосередній предмет думки через свою номінативну функцію. Будь-який зв'язний текст несе в собі тематичну лексику, знання значення якої є ключем до розуміння сенсу. Володіння словом є найважливішою передумовою говоріння, але в репродуктивних видах мовлення знання одного лише значення слова недостатньо; тут не меншу роль виконує володіння зв'язками слова та утворення на їх основі словосполучень.

Завдання, які ставляться перед оволодінням лексикою, варіюються в залежності від видів мовлення. Для вживання слів у репродуктивних видах мовленнєвої діяльності студентам необхідно: 1) знайти слово у пам'яті, отже, воно має бути спочатку в ній закладено; 2) вимовити слово, що передбачає володіння його фонетичною формою; 3) включити слово у словосполучення на основі смислової сумісності та відповідно до граматичної норми; 4) включити словосполучення в речення і текст.

Для рецептивних видів мовленнєвої діяльності необхідно: 1) асоціювати графічний і звуковий образ слова з лексичним значенням (при цьому може допомогти аналіз слова за будовою); 2) визначити граматичну форму слова і зв'язки з іншими словами, що сприятиме усвідомленню значення.

Робота над накопиченням словника супроводжує весь процес навчання. Упродовж всіх етапів навчання лексики викладач повинен наголошувати на її комунікативній значущості, стимулюючи мотивацію до її вивчення як пошуку ресурсів, необхідних для комунікативної ситуації, адже зусилля, що витрачаються на засвоєння слів, визначаються конкретними потребами у вираженні думок.

Методом, або технологічною операцією, на першому етапі вивчення активної лексики є ознайомлення з початковим матеріалом з метою отримання знань і контроль розуміння. Домінуючими принципами на цьому етапі є виховне навчання, комунікативна спрямованість, диференційоване та інтегроване навчання, врахування рідної мови, свідомість, активність (інтелектуальна, емоційна та мовленнєва), наочність (слухова і зорова), доступність, відповідність можливостям, стійкість та індивідуалізація. Прийоми, що застосовуються на цьому етапі, є показ, пояснення і переклад. Засоби, задіяні на першому етапі - візуальні, аудитивні та аудіовізуальні.

На етапі ознайомлення використовуємо такі цифрові інструменти (на основі характеристик, поданих в [6; 11]): а) програми для створення презентацій (Creately, Canva для розробки презентацій; PearDeck для створення інтерактивних презентацій, де слайди включають в себе зображення, текст і відеоконтент, що дозволяє викладачу взаємодіяти з аудиторією під час активного заняття, створюючи завдання під час демонстрації презентації, а учасники можуть приєднатися до презентації через свої облікові записи Google); б) онлайн-інструменти для створення ігрових вправ (LearningApps для створення навчальних ігор та вправ, а також використовуються готові шаблони для створення власних; Wordwall для створення інтерактивних завдань на різні теми); в) додатки для створення тестів (Google Форми для створення тестів, кросвордів, опитувань і діалогових тренажерів).

Інструменти і додатки штучного інтелекту на етапі ознайомлення є наступні (на основі характеристик, поданих в [6; 15]): Opus Clip, у рамках системи Opus.Pro, для семантизації слів шляхом перегляду коротких кліпів; Stable Diffusion для семантизації слів, що позначають предмети, явища і дії на фотореалістичних зображеннях; Duolingo для вивчення нових слів шляхом виконання вправ, ігор і тестів, з використанням голосового введення і системи миттєвого виправлення помилок; Memrise для запам'ятовування слів шляхом використання флеш-карток і самостійного створення навчального матеріалу.

Упродовж роботи над опануванням активного мінімуму предметом навчання на етапі ознайомлення є семантика слова в єдності з його звуковою та (або) графічною формами. Викладач застосовує одномовні (контекст, дефініція, синоніми, антоніми) й перекладні (переклад і тлумачення) засоби семантизації, що максимально супроводжуються використанням наочності, яка посилює асоціативну основу засвоєння для підвищення його ефективності. У кожному окремому випадку на вибір прийому семантизації впливає характер слова, етап навчання та рівень знань студентів.

Представлення студентам нового слова відбувається на основі знайомства з текстом або серією мікротекстів в усній чи письмовій формах, як ось діалоги за темою “*Eating out*”:

A.

- *Could we have our bill, please?*
- *Would you like separate bills?*
- *No, one bill will do.*
- *Here you are.*

B.

- *And as we're in a hurry, could you have the bill ready?*
- *The two together?*
- *Yes, I'll have it. Thank you.*

- *Oh, well, if you insist, but it's my turn next time. I'll leave the tip.*

C.

- *Can I take your order?*

- *Yes, I'd like to try the steak, please.*

- *And to follow?*

- *Ice-cream, please.*

D.

- *Have you chosen something?*

- *A steak with baked potatoes and peas.*

- *What would you like afterwards?*

- *I'd like some fruit if you have any.*

- *Grapefruit. Do you want any sweet? Apple pie or chocolate cake?*

- *No sweet, thanks. Just coffee.*

Ефективними для засвоєння є великі обсяги нових слів певної тематики, представлені в діалогічних текстах іноземною мовою з паралельним перекладом рідною мовою – прийом «функціонального заміщення». Поєднання перекладу слова і його тлумачення рідною мовою як двох найбільш економних та надійних способів семантизації є дуже дієвим прийомом, що дозволяє швидко перейти до тренування та практики мови виключно іноземною мовою. Ознайомлення зі словом на основі тексту завершується розширенням діапазону його семантики, при цьому наголошується на контекстному значенні, тобто семантизація слова проходить шлях презентації у зв'язному цілому, виокремлення його для глибшого розгляду і перехід на етапи тренування і застосування.

Самостійне знайомство з лексикою англійської мови, представленою в текстах для самостійної та індивідуальної роботи, здійснюється студентами після опанування раціональними прийомами роботи: вичерпати всі можливості контексту, аналіз слова за будовою, аналогія та паралелі з рідною мовою,

зокрема стосовно кліше та інтернаціоналізмів; звернутися до словника і довідкової літератури у разі непрозорості семантики.

Наведемо прийоми у процесі роботи над лексикою на етапі ознайомлення. Ознайомити з новим словом означає розкрити його значення (семантизувати), продемонструвати його звукову і графічну форму, а також ужиток. Лексика обов'язково подається у мовленнєвому контексті.

I. Безперекладні прийоми навчання активної лексики.

1. Показ предмета, картинки, дії і т. ін. (при ознайомленні зі словами, що позначають конкретні предмети, їх розмір, колір чи конкретні дії). *Завдання:* Здогадайтеся про значення слова [...]. Викладач показує на предмет і вимовляє: *This is a [...]. The [...] is yellow.*

2. Використання антонімів, синонімів, будови слова, дефініцій, контексту та ін. *Завдання:* Здогадайтеся про значення слова [...] на основі відомого вам слова [...] з протилежним значенням. Утворіть пари антонімів і застосуйте їх у реченнях: [] (речення супроводжуються показом предметів і жестами).

При використанні прийомів безперекладної семантизації контроль розуміння значення слова здійснюється не шляхом перекладу, а безперекладно: відповідями (*Yes/ No*) на загальні питання, показом предмета, дії чи картинки (якщо є роздатковий матеріал), що робить контроль економічним за часом, масовим за охопленням студентської аудиторії та адекватним прийому семантизації.

II. Перекладні прийоми навчання активної лексики.

1. Переклад (ним користуються для розкриття значення слів, які позначають абстрактні поняття). *Завдання:* Послухайте: [...]. (Викладач акцентує на слові [...] і пояснює його: [...] – це [...]).

2. Переклад-тлумачення (якщо нема повного еквівалента в рідній мові або потрібне додаткове роз'яснення). *Завдання:* Послухайте: [...].

3. Самостійне ознайомлення зі словом при читанні: а) у посиланнях до тексту, 2) у словнику (студентів слід навчити користуватися примітками до текстів, у яких подається переклад нових слів, і словником у тих випадках, коли вони не знають чи забули значення слова). *Завдання:* Прочитайте слово [...], подивіться у словнику його значення і запам'ятайте:

Методом, або технологічною операцією, на другому етапі вивчення активної лексики є тренування з метою формування навичок і контроль. Домінуючими принципами на цьому етапі є виховне навчання, комунікативна спрямованість, диференційоване та інтегроване навчання, врахування рідної мови, свідомість, активність (інтелектуальна, емоційна та мовленнєва), наочність (слухова і зорова), доступність і відповідність можливостям, стійкість та індивідуалізація. Прийоми, що застосовуються на цьому етапі, є виконання вправ без опори та з опорою на прочитаний текст. *Засоби:* візуальні, аудитивні та аудіовізуальні (цифрові технології).

На етапі тренування використовуємо такі цифрові інструменти: а) онлайн-інструменти для створення ігрових вправ (Kahoot включає ігрові елементи та складається з серії питань із кількома варіантами відповідей. Кількість та формат питань залежать від автора, а в ігрі можна включати відео, зображення та діаграми; ScatterShee для інтерактивної онлайн-діяльності, що нагадує аркуш, де слова з певної теми розкидані хаотично. Викладач описує слова англійською і слухачі намагаються їх відгадати. Пізніше здобувачам пропонується самостійно описувати і вгадувати слова, що сприяє розвитку комунікативних навичок; LearningApps для створення навчальних ігор та вправ, а також з використанням готових шаблонів для створення власних; Wordwall для створення інтерактивних завдань на різні теми); б) додатки для створення тестів (Google Форми для створення тестів, кросвордів, опитувань і діалогових тренажерів).

Інструменти і додатки штучного інтелекту на етапі тренування є наступні: ChatGPT – тренування навичок у говорінні, аудіюванні, читанні та письмі за допомогою інтерактивних вправ і завдань, а також для допомоги студентам у виконанні домашніх завдань; Opus Clip, у рамках системи Opus.Pro, для створення коротких кліпів, які можна використовувати на заняттях або як домашні завдання; Stable Diffusion для семантизації слів, що позначають предмети, явища і дії на фотореалістичних зображеннях; Quizalize для відповідей на тести, створені з використанням миттєвого банку запитань; Duolingo для вивчення нових слів шляхом виконання вправ, ігор і тестів, з використанням голосового введення і системи миттєвого виправлення помилок; Memrise для запам'ятовування слів шляхом використання флеш-карток і самостійного створення навчального матеріалу; Lingodeer для поліпшення навичок слухання та вимови шляхом використання аудіо- та відеоматеріалів з використанням системи винагород для мотивації студентів; Busuu для вивчення лексики шляхом інтерактивного виконання вправ з носіями мови через чат і виконання реальних мовленнєвих завдань для поліпшення комунікаційних навичок.

Тренування учнів у процесі засвоєння слів реалізується за допомогою вправ, що зміцнюють знання семантики нових слів та словосполучень, утворених на основі смислової сумісності. Усі лексичні вправи поділяються відповідно до цього на дві категорії, створені задля: 1) запам'ятовування слова, його семантики в єдності звукової та граматичної форм; 2) побудови словосполучень смислового характеру.

Тренувальні вправи першої категорії:

- назвіть зображені на малюнку предмети;
- виберіть з низки слів одне, що відповідає конкретній ситуації (темі);
- вилучіть із низки слів те, що не відповідає даній ситуації (темі);
- утворіть з виділеним словом інші сполучення за зразком;

- доповніть речення (або заповнити пропуски в реченні) відповідними словами (слова подано в опорі чи наводяться учнями по пам'яті);
- уживайте в реченні синонім до виділеного слова;
- надайте реченню протилежного змісту, уживши замість виділеного слова антонім;
- поставте всі можливі питання до виділеного нового слова, з'ясовуючи зміст висловлювання;
- дайте відповідь на запитання, уживши нові слова.

Другу категорію тренувальних лексичних вправ складають вправи з побудови словосполучень за законами смислової сумісності та граматичними нормами.

Наведемо конкретні види вправ з побудови словосполучень:

- які дієслова/прикметники можна вживати з таким іменником [...]?
(наводяться нові слова);
- співвіднесіть слова в колонках, щоб вийшли правильні поєднання (дієслівного або атрибутивного характеру);
- утворіть словосполучення і речення із «розкиданих» слів;
- поширьте речення за рахунок означень до виділених іменників (підмета й додатків), а також за рахунок прислівників до виділених дієслів-присудків (з опорою і по пам'яті);
- побудуйте з нових слів словосполучення на задану тематику.

Прийоми у процесі роботи над лексикою на етапі тренування:

1. Вимова вголос слова, словосполучення і речення:

а) за викладачем (завдання виконується хором та індивідуально, для того, щоби перевірити вимову нового слова кожним студентом з установкою на запам'ятовування). *Завдання:* Повторюйте за мною і запам'ятовуйте.

б) за диктором (завдання виконується хором, але повторно прослуховується для індивідуальної вимови вголос, а для решти студентів – подумки). *Завдання:* Слухайте, повторюйте в паузах, запам'ятовуйте.

2. Усне складання словосполучень з новими словами (виконуються під керівництвом викладача). *Завдання:* прослухайте слова і поєднайте їх з новим словом:

3. Уживання слова в різних структурах, мовленнєвих зразках (виконується у групах, парах та індивідуально. Багаторазове повторювання слова у сполученні з іншими словами, при чому речення мають комунікативну цінність). *Завдання:*

- a) назвіть предмет: *This is [...]*;
- b) дайте відповідь на питання [...]
- c) схваліть чи заперечте висловлене [...]
- d) спитайте у товариша, чи [...]
- e) запропонуйте чи попросіть його [щось] зробити.

4. Зорове сприйняття слова, сполучення його з іншими словами у контексті або читання (після ознайомлення зі звуковою формою слова, студенти засвоюють графічну форму слова і вчаться його читати):

- a) за викладачем. *Завдання:* Прочитайте за мною;
- b) за диктором. *Завдання:* Слухайте і читайте за диктором;
- в) самостійно. *Завдання:* Прочитайте [...] (спочатку подумки, потім уголос).

5. Виконання лексичних вправ з опорою на друкований текст.
Завдання: Виберіть і прочитайте слова вголос за темою «Напої».

6. Записування слів. *Завдання:* Перепишіть слово з дошки/ з книги/ з екрану і запам'ятайте його.

7. Письмове виконання завдань у класі чи вдома (слід надати довідковий матеріал, наприклад список неправильних дієслів). *Завдання:*

- а) вставте пропущене слово;
- б) складіть слова із поданих букв;
- в) перепишіть речення, уживаючи дієслова, подані у дужках, у правильній граматичній формі.

Метод або технологічна операція на третьому етапі: застосування сформованих навичок у мовленнєвих уміннях; контроль. Домінуючі принципи: виховне навчання, комунікативна спрямованість, диференційоване та інтегроване навчання, врахування рідної мови, свідомість, активність (інтелектуальна, емоційна та мовленнєва), наочність (слухова і зорова), доступність і відповідність можливостям, стійкість та індивідуалізація. Прийоми на етапі застосування вивченої лексики, тобто виконання завдань із мовленнєвих умінь – аудіювання, монологічного та діалогічного мовлення, читання вголос і подумки. Засоби, використані на третьому етапі – візуальні, аудитивні та аудіовізуальні (цифрові технології).

На етапі застосування використовуємо такі цифрові інструменти: а) онлайн-інструменти для створення ігрових вправ (LearningApps для створення навчальних ігор та вправ; Wordwall для створення інтерактивних завдань на різні теми); б) додатки для створення тестів (Quizizz для створення англomовних вікторин на різноманітні теми. Викладач генерує вікторину на власному комп'ютері, а здобувачі освіти можуть приєднатися до неї як в аудиторії, так і віддалено, використовуючи свої смартфони; Flipgrid для оцінювання здобувачів освіти через відеоролики, в яких їх просять створити короткі резюме за форматом 3-2-1 – 3 факти, які вони пам'ятають, 2 питання, які вони мають, і одна річ, яка їм здалася цікавою; EdPuzzle для створення відеофрагментів з текстовими коментарями, питаннями або завданнями; на основі одного відео можна створити інтерактивну вікторину з відкритими питаннями або кількома варіантами відповідей; Google Форми для створення тестів, кросвордів, опитувань і діалогових тренажерів).

Інструменти і додатки штучного інтелекту на етапі ознайомлення є наступні: Duolingo – для вивчення нових слів шляхом виконання вправ, ігор і тестів, з використанням голосового введення і системи миттєвого виправлення помилок; Busuu – для поліпшення комунікаційних навичок шляхом інтерактивного виконання реальних мовленнєвих завдань з носіями через чат.

Наведемо вправи на використання мовленнєвих ситуації на задану тематику, які мотивують висловлювання на третьому етапі – етапі застосування нових лексичних одиниць та їх сполучень у мовленні. Основним видом вправ є утворення різноманітних угруповань слів, націлених на майбутнє висловлювання. Студенти можуть користуватися готовими угрупованнями, поданими у функційно-смислових і лексичних таблицях. Вони можуть самостійно групувати слова та словосполучення щодо ситуації, тобто на задану тему, чи до зображення на картинці, добираючи їх із пам'яті чи з тематичних словників. Наприклад, студентам пропонується підібрати слова на тему «Ресторанне меню». Щоб полегшити виконання завдання, даються питання: «Що можна поїсти як першу страву? Які у вас пропонуються другі страви? Що у вас на десерт?» і т. ін.

- I'm not very keen on spicy food. It doesn't agree with my stomach.
- *What do you recommend? – Have you ever tasted raw steak? – I'd rather take some grilled chicken or a couple of veal cutlets with green peas.*
- *Would you care for a cup of tea? – Oh, yes, please. – You should taste these small cakes. They are delicious.*
- *Can I get you another drink? | Принести вам ще склянку (чарку, чашку)? | Вип'єте ще? | Бажаєте ще випити?*
- *We eat very simply here. I hope you won't mind? – Oh, I like my food very plain.*
- *What specialties do you serve here?*

Робота, під час якої студенти вчаться керувати семантикою свого висловлювання, пов'язана з підготовленою формою мовлення і полягає у самостійному групуванні слів студентами як підготовкою опори для свого майбутнього повідомлення на задану тему у форму монологів та діалогів.

Далі слідує вправа з непередбаченого мовлення, тобто без зовнішніх опор.

- *Would you like some more strawberries?*
- *Awfully sorry about spilling your drink like that.*
- *May I trouble you for a bread, please?*
- *Kindly pass the species, please.*
- *Would you like some vegetables?*
- *May I hand you the potatoes?*
- *Won't you help yourself to some marmalade?*
- *Will you take some ham?*
- *Would you pass the salt, please. – Here you are. Anything else?*
- *What will you have, tea or coffee? – Do you take sugar and cream in your coffee? – Only sugar, no cream or milk, please.*
- *Will you take some chocolate with your coffee? – No, thank you. I think I'll have some toast and marmalade.*
- *What shall I help you to? – I could do with another helping of this salad.*
- *When paying the bill it is customary to tip waiters, however in most restaurants a service is added to avoid individual tipping.*
- *It's a nice little place. A bit crowded, though. But we have a table reserved for us. Service here is very quick and the food is not bad. Here is the menu. Would you like table d'hote or a la carte?*
- *Allow me to send you some more meat. – Just a small piece, please; it's very nice, indeed.*
- *Now try some poultry, will you? – No more for me, thank you.*

- *You haven't taken any pudding. – No, thanks. If you will excuse me, I won't take any.*
- *We're in a bit of a hurry. Could we have our bill now? – Yes, I'll bring it immediately.*

Мовленнєві ситуації на задану тематику мотивують висловлювання, оскільки студенти створюють свій власний текст, спрямований на рішення комунікативних завдань з урахуванням засвоєного словника. При виконання вправ цього типу активуються усі групи умінь та навичок, здобутих студентами: навчально-організаційні, навчально-інтелектуальні, навчально-інформаційні і навчально-комунікативні.

Основними ресурсами для викладання англійської мови в умовах дистанційного навчання є використання інтернету, електронних матеріалів та підручників, мультимедійних лекцій та відеопрезентацій; проведення уроків по відеозв'язку через платформи Skype та Zoom; листування у соціальних мережах (Telegram, Viber і WhatsApp) і за допомогою електронної пошти. Найбільш дієвою для дистанційного навчання в умовах нашого експерименту виявилася платформа Moodle.

Висновки. У межах дослідження було розкрито предмет – взаємозв'язок між використанням сучасних технологій у методиці навчання активної професійної лексики англійської мови та формуванням внутрішньої мотивації та мовленнєвої активності студентів. Ефективним виявилось одночасне використання переваг традиційних підходів як стабільної базової основи та інноваційних підходів як високотехнологічних можливостей.

Запропоновано методик, що поєднує інтерактивні засоби, цифрові платформи та ситуативні завдання, яка довела свою дієвість під час апробації у реальному навчальному процесі. Використання цифрових технологій забезпечує індивідуалізований підхід до навчання і роблять процес навчання цікавим та ефективним.

Отримані результати підтверджують ефективність розробленої методики та відкривають перспективи для її подальшого удосконалення.

Результати апробації засвідчили зростання зацікавленості студентів у професійному володінні англійською мовою, підвищення рівня участі у мовленнєвих видах діяльності та активне використання фахової лексики у типових професійних ситуаціях.

Проблема застосування інноваційних технологій у навчанні іноземних мов потребує більш детального опрацювання у контексті сучасних освітніх концепцій, спрямованих на створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчує свою успішність та інтелектуальну спроможність.

Подальші дослідження передбачають проведення повноцінного педагогічного експерименту з метою кількісної оцінки її впливу на рівень сформованості лексичної компетентності та стійкості внутрішньої мотивації студентів до вивчення професійної англійської мови.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
3. Дроздова В. В. Використання сучасних технологій у навчанні та викладанні іноземної мови (на прикладі ІКТ). Науковий вісник Ужгородського університету. 2019. № 1 (44). С. 63–67. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2019.44.63-66> (дата звернення: 15.04.2025).
4. Дроздова В. В., Рогульська О. О., Рудніцька К. В. Особливості використання проектних технологій у процесі дистанційного навчання іноземної мови в ЗВО. Науковий вісник Ужгородського університету. 2021. № 1

(48). С. 127-132. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.127-132> (дата звернення: 15.04.2025).

5. Дроздова В. В., Рудніцька К. В. Структура професійної іншомовної компетентності майбутнього фахівця. Науковий вісник Ужгородського університету. 2021. № 2 (49). С. 51–57. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.49.51-56> (дата звернення: 14.04.2025).

6. Дроздова В. В., Рудніцька К. В., Росквас І.А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного інтелекту на освітні процеси. Академічні візії. Вип. 26, 2023. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10257489>

7. Єгорова В.В. Розвиток ключових компетентностей науково-педагогічних працівників у системі методичної роботи вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Київ, 2011. 288 с.

8. Жила Г. В. Цифрові технології і викладання іноземних мов. Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії: матеріали міжнародної наукової конференції (м. Суми, 22 травня 2020 р.). Суми, 2020. С. 52-53. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/23277/1/Стаття__Жила_Г.В._Конференція_22.05.2020_128-495-РВ-сторінки-1-7%2C50-54-сторінки-1-7%2C11-12.pdf (дата звернення: 06.04.2025).

9. Когут Т. Роль особистості викладача у вивченні іноземних мов. Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 березня 2023 р.). Полтава: ПДАУ, 2023. С. 270-273.

10. Козубай І. Комплексний аналіз впливу штучного інтелекту на викладання та вивчення іноземних мов. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. № 1 (63). С. 210–214. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-1-32> (дата звернення: 14.04.2025).

11. Нежива О. Сучасні цифрові інструменти для викладання іноземної мови. Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії : збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 159–161. URL:

https://cusu.edu.ua/images/conferences/2022/BOOK_OF_ABSTRACTS_2022.pdf#page=159 (дата звернення: 06.04.2025).

12. Олейнікова Г. Особливості викладання іноземної мови у форматі змішаного навчання. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. 2022. № 58. С. 109–119. URL: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/569> (дата звернення: 14.04.2025).

13. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник/ НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. К.: ВД«ЕКМО», 2011. 320 с.

14. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. К.: Академвидав, 2006. 520 с.

15. Хорошайло О. С., Кочергіна С. С. Використання штучного інтелекту для підвищення якості викладання іноземних мов у вищому закладі освіти. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. 2023. № 93. С. 123-127. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/42532> (дата звернення: 06.04.2025).